

УДК 821.161.2'367

ВІТАЛІЙ МАЦЬКО,
доктор філологічних наук, професор
(м. Хмельницький)

**Франкознавчий дискурс
у наукових зацікавленнях Микулаша Неврлого**

У статті проаналізовано літературознавчий дискурс сучасного науковця-філолога, академіка НАН України Микулаша (Миколи) Неврлого та його внесок у розвиток української літератури другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Доведено, що за понад 60 років невтомної наукової та творчої праці М. Я. Неврлий із Братислави є автором тисячі статей, рецензій, десятки монографій, наукових розвідок про чесько-українські, українсько-словацькі літературні зв'язки, авторитетним знавцем і популяризатором історії української літератури. Творчій індивідуальності 100-літнього науковця властиві багатогранність, поліфонічність порушених проблем, а яскравий український колорит найвиразніше сяє у річищі сучасного слов'янознавства.

Ключові слова: *компаративістика, слов'янознавство, адресат, адресант, літературознавчий дискурс, франкознавець.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Микулаш (Микола) Неврлий працював науковим співробітником Інституту світової літератури Словацької АН у Братиславі, дослідник історії української літератури, українсько-чеських, українсько-словацьких й українсько-угорських літературних зв'язків, є автором понад 200 наукових і науково-популярних публікацій українською, чеською, словацькою, польською, угорською, німецькою мовами. Заявив про себе як компаративіст дослідженнями про чесько-українські та словацько-українські літературні зв'язки «Зденек Неєдлі та Україна» (1959), «Словацька українка. Бібліографія (1945–1964)» (1965), «Українсько-іншослов'янські зв'язки» (1970), «Деякі спільні і відмінні риси українського і словацького романтизму» (1972). Переважна більшість його праць присвячена історії української літератури, зокрема творчості Г. Сковороди, Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, В. Стефаніка, П. Мирного, В. Сосюри, авторам двадцятих років минулого століття.

Аналіз досліджень і публікацій... Літературознавчі концепти М. Неврлого аналізували І. Дзюба, М. Жулинський, М. Гнатюк, Л. Куценко, М. Мушинка, Г. Кочур, М. Павлишин, Я. Джоґаник та ін.

Одначе винесену у заголовок проблему осібно не вивчали, а лише заторкували спорадично, в контексті літературознавчих напрацювань науковця.

Формулювання цілей статті... Мета дослідження – здійснити спробу аналізу праць М. Невролого, заглибитись в методіку опрацювання першоджерел, узагальнивши внесок вченого в розвиток української літератури другої половини ХХ – початку ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу... Два роки тому в розмові з І. Пасемком та М. Мушинкою на запитання інтерв'юєрів, чи бажає дожити до ста літ, М. Неврлий відповів коротко: «Так, адже мені не вистачає до сотні вже тільки два роки! Вірю, що Україна до того часу дістанеться до Європейської унії, і що й українцям житиметься тоді краще» [7]. Йдеться про те, що в патріарха українського і словацького літературознавства з Братіслави Микулаша Неврлого позаду насичене подіями життя. Талановитий фахівець із компаративістики й історик літератури в повоєнний час розкрив не лише світовий контекст української класики, заглибившись в творчість Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, Панаса Мирного, В. Сосюри, а й наблизив українського читача до раніше заборонених тем на прикладі художньої практики М. Семенка, Б.-І. Антонича, О. Олеса, О. Ольжича, Б. Антоненка-Давидовича, І. Дзюби, М. Ситника тощо, що побачили світ як за кордоном, так і в Україні. Сягаючи 100-літньої життєвої вершини, М. Неврлий цьогоріч опублікував статтю «Розум і Серце України», присвячену 85-річчю з дня народження академіка Івана Дзюби, в якій з пієтетом, шанобливо у компаративному ключі вказує на досягнення літературознавця такою квінтесенцією: «Заслугою українського критика є його намагання охопити кожен національний літературу в авторській редакції, без вульгаризацій, спричинених добою культу особи» [12, с. 3].

Розмовляючи з автором, М. Жулинський зауважив феноманальну пам'ять науковця-філолога, охарактеризувавши його найдинамічнішим популяризатором української культури, зокрема літератури, який чує все, що відбувається в Україні, навіть більше й краще вловлює, ніж ми, українці, «сигнали, які Ви подаєте в словацькій пресі, є дуже важливим транслятором наших мистецьких цінностей» [8]. Доля ущасливила професора Неврлого бути учнем Олександра Олеса, тому не дивно, що його дисертаційна праця – «Еволюція лірики Олеса», яку аналізували відомі філологи: «Бургардт і славіст Г. Геземан були апробаторами моєї докторської дисертації. Від них я чимало взяв під час своїх студій» [10, с. 726].

Крім статей, монографій в творчій роботі науковця є чималий огром епістолярних текстів, який належить видатним діячам науки і культури. М. Неврлому адресували листи Є. Кирилюк, С. Крижанівський, О. Олесь, Б. Патон, Зіновія Франко, О. Зілинський, І. Світличний, М. Бажан, В. Сосюра, С. Гординський, І. Качуровський, В. Бургардт, Л. Куценко, автор цієї статті та ін. – епістолярій детермінує своєрідну екстраполяцію з'ясування питань стосовно додаткової інформації про письменство, певних епізодів, постатей. Іноді одне речення в листі може розкрити більше об'єктивної правди, теоретичних суджень, ніж газетна (журнальна) публікація чи брошура. Листи демонструють в дискурсивному контексті логічно аргументований виклад певних авторських позицій, обстоюваних морально-етичних цінностей, психологічних виявів тощо. Скажімо, В. Сосюра писав (26.02.1960): «Люблю вас за тонкий художній смак і гострий, аналітичний розум» [10, с. 888]. Б. Антоненко-Давидович 16 березня 1971 року, відсилаючи бандероллю дослідження Л. Новиченка «Не ілюстрація – відкриття», делікатно натякає: «З Новиченком можна не погоджуватись у окремих його твердженнях, але годі відмовити в ерудиції та художньому смаку. Чого йому ще бракує до цих високих властивостей, Ви, певно, й самі добре знаєте без мене.» (с. 891).

Під час горбачовської перебудови Святослав Гординський 14 червня 1989 р. повідомляв про зустрічі з І. Дзюбою, М. Жулинським, І. Римаруком, Р. Іванченко і що «в усіх тих зустрічах вичутне явне бажання працювати для одної української культури і її боронити проти зовнішніх намагань нівеляції» (с. 894). На зорі української державності І. Качуровський 14 січня 1992 р. інформував: «... той мій лист, де я писав, що знайшлася особа – Ліна Грекк – яка знала Младу Липовецьку (про яку Ви колись шукали даних) – просто не дійшов за призначенням... Але Ваше ж таки завдання – бо ніхто інший цього не зробить – видати повного Маланюка. Принаймні – повну збірку його віршів» (с. 907). Отже, М. Неврлий цікавився перекладачкою М. Липовецькою (справжнє прізвище Раїса Норляндер; 1897, Рівне – 1963, м. Турин, Італія), творчість якої досі лишається поза науковою рефлексією, про себе залишила мало відомостей. І лише листування з Є. Онацьким, Д. Донцовим, Є. Маланюком проливає світло на біографію письменниці. Мало що знав про М. Липовецьку (Норляндер) й М. Неврлий, якого заінтригувала загадкова постать, мабуть, від прочитання дослідження О. Пахльовської «Українсько-італійські літературні зв'язки XV–XX ст.» [14], що вийшла друком 1990-го і в якій авторка висловила М. Неврлому подяку за допомогу в роботі над монографією [14, с. 10]. О. Пахльовська зауважує про те, що 1928 р.

М. Липовецька в італійській періодиці надрукувала твори Т. Шевченка й О. Олеся [14, с. 120], – означені теми в академічному літературознавстві активно розробляв М. Неврлий.

Саме про цей період йдеться у статті М. Жулинського: «...Пригадую 1990 рік, коли Микола Неврлий передав мені рукопис своєї монографії «Українська радянська поезія 20-х років» обсягом майже 300 сторінок. Для мене це було відкриття. Дослідник базував свої характеристики дев'яти літературних стилів і напрямів на конкретних її творцях-«носіях» – на яскравих творчих індивідуальностях, переважна частина яких була репресована, а їхня творча спадщина в силу зрозумілих причин об'ємно не досліджувалася в Україні... Через три роки, а саме в 1994 році, в Києві було надруковане також надзвичайно цінне наукове дослідження Миколи Невролого «Олександр Олесь. Життя і творчість», а ще через два роки – антологія української поезії празької школи «Муза любові й боротьби» [3]. І Качуровський у листі (12.11.1993) повідомляв М. Неврлого, що опрацьовує власний архів і «серед тих скорозшивачів знайшов машинопис Вашої праці «Українська поезія 20-х років» – 339 стор. машинопису. Ви прислали цю працю, сподіваючись, що нею зацікавляться на УВУ (Є. Маланюк сказав би з цього приводу, що Ви «одеський наївняк» – так він мене колись назвав у листі, не пригадую, з якої нагоди). Отже, спрашивається вопрос: що робити з цим машинописом?» [10, с. 910].

На початку 90-х років М. Неврлий захопився патріотичним обов'язком увіковічнити пам'ять українського філософа і поета Г. Сковороди, який свого часу побував у Словаччині. Микола Ярославович постійно нагадував про це словацьким культурним діячам, владоможцям міста Братислава. І таки домогся, щоб відкрили бодай меморіальну дошку. Про визначну подію в культурному житті В. Стадниченко згадує: «Минув час. Я одержав очікувану вістку від достойника Микулаша Неврлого: у Братиславі, по вулиці Панській, 26, відкрито меморіальну дошку Григорію Сковороді. Єдине, що присмутило значущу подію, – це звична офіційна байдужість. Церемонію провели чиновники високого рангу з обох сторін, а от ініціаторів відкриття дошки, моїх братиславських друзів, як водиться, запросити забули. Вибачимо – не вперше. Головне, Григорій Сковорода назавжди прописався в Братиславі, став своїм і в Словаччині» [15].

Подиву надзвичайної активності, працездатності академіка М. Неврлого немає меж, адже в 2014 р., маючи за плечима 98 літ, видав словацькою мовою «Енциклопедію української літератури та культури» [18], задресовану західноєвропейським аспірантам, історикам, дослідникам української культури. У листі (10.05.2011) до

мене М. Неврлий радить звернути увагу на видання: «Роздобудьте в бібліотеках: Богдан-Ігор Антонич. Перстені молодості. Впорядкував, автор статті й приміток М. Неврлий. – Пряшів-Братислава, 1966. – С. 375. На це видання відкликається багато дослідників і видавців». Автор вказує на книжку поета, де оприявлено фахові примітки до тексту та критико-біографічний нарис упорядника «Поет із серцем у руках (Поезія Б. І. Антонича на тлі українського модерну)» [1, с. 5–30].

Недаремно поважний адресант відсилає до упорядкованого ним видання, адже саме там він відважується на високу оцінку Б.-І. Антонича, назвавши його другим поетом в Західній Україні після Івана Франка [1, с. 11]. Думаю, певною мірою можна говорити про спорідненість поетів, але не на генетичному, а типологічному рівні. Завважимо, що в пресі, в культурному просторі Чехії і Словаччини М. Неврлий ще з повоєнних літ захопився творчістю І. Франка і залишився досі активним його популяризатором. Свою франкіану М. Неврлий започаткував напередодні святкування сотої річниці з дня народження титана думки, що лягла в основу монографічного дослідження «Іван Франко – український революційний поет» (чес. «Í. Franko – ukrajinský básnik revolucionář») (Прага, 1952; 1957), далі його літературознавчий доробок поповнювався іншими працями [9]. До Книги «Минуле й сучасне» в структуру тексту автор залучив дослідження «Мойсей» І. Франка в контексті світової літератури, «Іван Франко і чеський революційний рух».

Пригадуючи події в науковому житті 60-річної давнини і участь в ньому М. Неврлого, академік М. Мушинка слушно зауважує: «В Україні 2016 рік, на який припадає 160 років з дня народження і 100 років з дня смерті найвизначнішого після Тараса Шевченка українського поета та громадського діяча Івана Франка (1856–1916), проголошено роком Івана Франка. У Словаччині до ювілею Івана Франка долучається 100-ліття з дня народження найвизначнішого дослідника його життя і творчості за межами України Миколи Неврлого, який, не зважаючи на свій поважний вік, живе у Братиславі й уважно стежить за подіями в Україні. 60 років тому саме в Пряшеві відбувалася величава міжнародна наукова конференція, присвячена 100-літтю з дня народження Івана Франка «З історії чехословацько-українських взаємин». Організатором конференції був Чехословацько-радянський інститут САН у Братиславі, а її фактичними реалізаторами – Михайло Мольнар – науковий працівник даного інституту та Микола Неврлий – методист Науково-дослідного інституту педагогіки у Братиславі. В роботі конференції брали участь 32 науковці, між ними двоє з України: Євген Кирилюк із Києва та Марія Мундяк (1928–1958;

майбутня дружина М. Мольнара) зі Львова. Перша частина конференції була присвячена життю та творчості І. Франка, друга – різним аспектам чехословацько-українських зв'язків» [5]. Ілюструючи франкознавчий матеріал, М. Мушинка прагне підкріпити конкретикою неослабну увагу М. Неврлого до великого інтелектуала кінця ХІХ – початку ХХ століття Івана Франка.

Микулаш Неврлий зчаста згадує незабутню зустріч його батька з І. Франком. Ця зустріч, здавалось, обросла легендою. І хоча в жодному документі сам І. Франко не згадує студента Я. Неврлого, проте розповідь батька М. Неврлий проніс усе своє життя, як заповіт служіння рідному народові, українській літературі. У статті «З розповіді мого батька Ярослава Неврлого (фрагменти з українсько-чеських зв'язків)» у підрозділі «Знайомство з Франком» є фрагмент, коли Осип Маковей учневі Ярославу Неврлому радить: «Їдь до Львова й зайді там до «Академічної кав'ярні». В ній знайдеш д-ра Івана Франка. Вітай його від мене й передай оцю візитку. Я в ній все пояснив». За пару днів батько вже був у «Лембергу» і досить легко знайшов там «Академічну кав'ярню» [10, с. 816–817], в якій сидів Франко і правив літературний текст. Певна річ, І. Франко був альтруїстом, в силу своїх знань і змоги кожному йшов назустріч, про що свідчить В. Пачовський, розповідаючи історію з В. Перетцом, якому потрібно було знайти для наукової праці грецький філософсько-літературний матеріал, але ніхто не міг зарадити, лише І. Франко підказав, що необхідні першоджерела знаходяться в Британському музеї. Згодом професор Перетц сердечно дякував колезі за своєчасну допомогу.

Іншим разом в інтерв'ю М. Неврлий згадує, що «батько приятелював з Іваном Франком, який допоміг йому закінчити гімназію і скерував його на навчання до університету. Він студіював в університеті німецьку та латинську мови, згодом викладав ці мови» [7]. На жаль, Микола Ярославович не підкріплює фактами приятелювання студента з І. Франком. Адже знайомство і приятелювання – це різні просторово-часові виміри. Знайомство може відбутися один раз і врізатися у пам'ять на все життя чи відкlastися далеко в підсвідомості, а приятелювання вимагає ближчих теплих взаємин протягом тривалого часу. В іншій розмові М. Неврлий сказав, що «батько завжди з великою пошаною говорив про Івана Франка, який допоміг йому закінчити гімназію, орієнтував цілу родину на український напрямок» [8]. Читачеві хотілося б аби автор продовжив речення, дізнатися більше про І. Франка, зокрема, яким чином сприяв поет Я. Неврлому закінчити гімназію (помагав готуватись до іспитів, розмовляв з

викладачами тощо), але, очевидно, лакуни, алюзії автор залишив дешифрувати для дослідників.

Вагомий внесок у розвиток франкознавчої науки вніс М. Неврлий словацькомовним дослідженням. «Ivan Franko: Život a dielo» («Іван Франко: життя і творчість»; Пряшів, 2009). Книжка вийшла у співавторстві з істориком Мирославом Данішем [17]. В науковій праці постає комплексний підхід до зображення особистості І. Франка на традиційно генетичному та порівняльному рівнях. Автори делікатно заторкують ставлення І. Франка до міжетнічних відносин в полікультурному середовищі на фоні політичних подій Австро-Угорщини, зацентровують на мультикультуралізмі, в якому зростав письменник (Львів, Відень), на концепції об'єднання слов'ян тощо. Не минули дослідники традиційно збиту тему «Жінки Івана Франка». Найголовніша теза монографії: І. Я. Франко здійснив вагомий внесок у розвиток не лише української, а й європейської культури, адже життя і творчість письменника належить усім тим, «хто хотів би цей світ зробити більш шляхетним у душі гуманізму, свободи, толерантності і перемоги здорового глузду» [17, с. 294].

Рецензуючи монографію «Ivan Franko: Život a dielo», літературознавці М. Гнатюк і В. Моторний слушно зауважують, що «Випали з уваги авторів монографії і оригінальні дослідження творчості І. Франка О. Зілинським, З. Геник-Березовською, які були піонерами чеського франкознавства. Не стала предметом аналізу і раніша монографія самого М. Неврлого» [2, с. 370]. Водночас потребує коригування теза авторів, які, посилаючись на текст монографії, заявляють: коли «Тарас Шевченко був скоріш за все поетом почуття і сугестії, то Іван Франко насамперед був поетом думки та інтелекту» (с. 12), і саме «під цим кутом зору автори розглядають поетичну, прозову та драматургічну спадщину митця» [2, с. 368]. Рецензенти заторкують дискусійне питання. А хіба Т. Шевченко не визнаний як інтелектуально оснащена творча особистість? Попередник І. Франка Т. Шевченко був філософом, який будив національну свідомість українців, закликав до боротьби проти поневолювачів людських прав, «Заповіт» якого, на жаль, нащадки і досі не виконали.

У монографії не враховано не лише оригінальних досліджень З. Геник-Березовської, О. Зілинського, а й хвилюючих моментів з життя І. Франка, що про них розповіла А. Ключко-Франко (1892–1988) у своїх працях «Д-р Іван Франко і його докторат», «Ставлення мого батька до селян», «Бібліотека мого батька. Спомин», «Як учив і виховував Іван Франко своїх дітей», «Ольга Франко в правдивім світлі», «Замилування великого поета», «Рукописи Івана Франка в Канаді», «Іван Франко та

еспанська література», «Франко й Ганді», «Література для дітей в творчості Івана Франка», спогади «Іван Франко і його родина (1956). В Торонто мешкає правнука І. Франка Галя Ключко, яка могла б надати для опрацювання деякі матеріали. Анна Франко згадувала, що колишня вчителька К. Малицька при зустрічі «розпитувала мене про моє життя та про батька, що вже тоді хворів.

Одного разу сказала мені:

– Ти, Гандзю, була велика збиточниця в школі. Але ми дивились на твої збитки крізь пальці, бо знали, яке твоє життя вдома важке...

Мені слъози хлинули з очей, бо в дійсності ніхто не знав, яке воно було справді» [16, с. 6].

Автори монографії М. Неврлий і М. Даніш широко розкрили літературознавчі аспекти творчості великого майстра слова, але не показали сам побут, «яке воно було справді» життя, в яких умовах народжувалися твори, що поповнили класику української літератури. Про це довідуємось із книжки «Князь слова», автором якої є письменник, уродженець Дрогобиччини Петро Маліш. Він зазначає, що друзі, знайомі «вдома заставали письменника здебільшого за робочим столом – босим і розхристаним, на коліні з дитиною або з дрімаючим котом на плечі. Навіть при гостях не покидав свого ремесла, розмовляючи і беззупинно працюючи» [4, с. 8]. Стосовно Галі Ключко, то дочка письменниці Ольги Мак Мирослава Гець в листі (02.08.2016) до мене повідомляла, що спілкуванню з українськими дослідниками їй заважає мовний бар'єр: «Може і так. Коли я з нею говорила, то відчула що їй говорити по-українському – важко. З тої самої причини може бути, що вона не обізнана з творами свого діда, бо щоб оцінити літературну річ, треба добре панувати мовою». Народжена і вихована в полікультурному середовищі родичка І. Франка в четвертому поколінні, очевидно, піддалась процесу асиміляції. Письменник А. Калиновський з Рочестера, США у листі (14.10.1973) до Д. Нитченка іронічно писав: «Наш український острівець тут немалий, хоч до українства признається одна десята. Отакі сучі сини, вросли в американське життя і вже їм наплювати на те, чиїх батьків вони діти» [13, с. 74].

Процесу асиміляції не піддався М. Неврлий, який понад вісімдесят років мешкає в поліетнічному середовищі, навпаки, усе найкраще, найвагоміше в українській культурі він переносив на чужий ґрунт, знайомив чеських і словацьких читачів з класичними творами Г. Сковороди, І. Котляревського, Т. Шевченка, І. Франка, художнім словом ХХ століття. Скажімо, після такої копіткої праці над монографією про життя і творчість І. Франка М. Неврлий поставить

крапку. Аж ні, то не в його характері. В листі (10.05.2011) до мене Микола Ярославович просить посприяти відновити пам'ять щодо однієї строфи: «Хто є автором: Мов лякоон серед змій, / Так люд увесь в тих путах в'ється (б'ється). / Ох, і коли ж той спрут страшний / На тілі велетня позветься?..». Здогадуюсь, що автором є І. Франко, але де й коли?.. У 50-томнику про це немає згадки. Може, це з його праці про Лесінга? А що, як хтось із неокласиків (Зеров, Рильський, Клен, Филипович?..). Довідайтеся і повідомте мені про це. Заздалегідь дякую!». Так, М. Неврлий навів останню строфу вірша «Не люди наші вороги», що увійшла до збірки І. Франка «З вершин і низин». Про це повідомив адресата. І ось 9.06.2011 р. отримую лист М. Неврлого; «Вш. Пане-товаришу, щиро дякую за назву вірша про Лаокоона! Більш природна подяка буде в студії, яка друкується та яку Вам охоче надішлю. Всі інші дані, що Ви їх мені подали, були мені відомі. Щиро дякую за назву вірша, якого Ви мені пригадали».

Рівно через місяць на мою адресу з Братислави надійшов лист із дослідженням М. Неврлого. Адресант пояснював: «Вельмиповажний пане Мацько, надсилаю Вам цю невелику франківську студію, за написання якої дякую й Вам. Оскільки у Хмельницькому виходить якийсь регіональний орган – можете цю річ у себе публікувати. Це тим більше, що тут дещо важливого (хоч і формально сповнено). Тема Лаокоона мало кому відома, редактори мали б цим поцікавитись. Пане-товаришу, прошу до статейки «Осучаснення міфів у творчості Івана Франка», на с. 6, після цитати доповнити: «Треба одначе пам'ятати, що Франко був тоді під впливом соціалізму марксистського типу, який саме переборював». Пробачте за турботу, мені вже 94 – не ті реакції». Статтю «Осучаснення міфів у творчості Івана Франка» М. Неврлого напередодні 155-річчя з дня народження класика українського письменства надрукувала хмельницька міська газета «Проскурів». Автор-франкознавець завважає: «Для вислову своїх поглядів та ідей Іван Франко часто користувався образами, сюжетами, символами з античної міфології, середньовічних легенд і переказів. Філософськи їх переосмислюючи, надавав їм сучасного розуміння й ідейного змісту. Мало хто з геніїв людства піднісся, як Іван Франко в Україні, до вершин пізнання цієї складної діалектики долі й історії всього людства» [11, с. 14].

Висновки... Аналізуючи франкознавчий дискурс у наукових зацікавленнях М. Неврлого, доведено, що з молодих літ науковець зростав під високим іменем Тараса Шевченка, Івана Франка, їм науковець присвятив десятки публікацій, монографій, що є вагомим внеском у розвиток українського літературознавства, слов'янознавства

поряд з іншими науково-філологічними студіями. Невтомний франкознавець, патріарх українського академічного літературознавства М. Неврлий, учень Ф. Бурггардта (Юрія Клена) і славіста Г. Геземена, перейняв найкращі риси працездатності, методики опрацювання першоджерел від своїх учителів, і нині, перебуваючи у високолітті, гідно тримає марку скрупульозного дослідника, передаючи набутий досвід молодому поколінню філологів ХХІ століття. За визначенням відомого літературознавця І. Дзюби, «в особі Миколи Неврлого (Микулаша Неврлі) Україна має давнього і доброго друга, українська література – невомного і продуктивного дослідника, а європейська славістична наука – компетентного співучасника» [10, с. 7]. Узагальнюючи здобутки на літературознавчій ниві компаративіста М. Неврлого, зокрема його наукових концепцій в ділянці українсько-словацьких літературних студій, з'ясовано, що творчій індивідуальності науковця властиві багатогранність і поліфонічність порушених проблем, а яскравий український колорит найвиразніше сяє у річищі сучасного слов'янознавства.

Список використаних джерел і літератури:

1. Антонич Б.-І. Перстені молодості: До 30-ліття від смерті поета (1909-1937) [Підгот. текстів, упоряд., приміт. та критич.-біограф. нарис М.Неврлі] / Богдан-Ігор Антонич. – Пряшів: Словацьке педагогічне видавництво в Братиславі, Відділ української літератури в Пряшеві, 1966. – 371 с.
2. Гнатюк М. Нове прочитання І. Франка словацькими літературознавцями / М. Гнатюк, В. Моторний // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур: Пам'яті академіка Леоніда Булаховського : Зб. наук. праць. – Випуск 16. – К., 2011. – С. 366-370.
3. Жулинський М. Велич трудів і днів майстра / Микола Жулинський [електронний ресурс] : <http://incognita.day.kiev.ua/velich-trudiv-i-dniv-majstra.html>. – Дата звернення 14.08.2016.
4. Маліш П. Князь слова. Літературний портрет І. Франка. – Хмельницький: Видавець ФОП Цюпак А.А., 2016. – 32 с.
5. Мушинка М. Рік Івана Франка та 100-річчя дослідника його творчості – Миколи Неврлого / Микола Мушинка : [електронний ресурс] // <http://www.ukrajinci.sk/lutyj.html>. – Дата звернення 09.08.2016.
6. Неврлі М. Три фази українського футуризму / Микулаш Неврлі // Slavica Slovaca, 1969, роє. 4, є. 4, s. 344-355; Ситник М. Катам наперекір. Поезії, проза, спогади / Упор. М. Неврлий, Г. Булах / Михайло Ситник. – К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 1998. – 448 с.; Ситник М. Від

серця. Вірші / Упор. М. Неврлий, Г. Булах / Михайло Ситник. – К.: ВЦ «Просвіта», 2004. – 120 с.; Неврлий М. Словацька україністика в 2000-2005 рр. / М. Неврлий, М. Роман // Дукля. – 2006. – №2. – С. 33-39; Nevrlý, Mikuláš: Národná špecifita ukrajinskej modernej poézie / Mikuláš Nevrlý // Slavica Slovaca, 1967, roč. 2, č. 3, s. 255-258.

7. Неврлий М. «Україна – мій біль і радість» / Микола Неврлий : [електронний ресурс] / Неврлий Микола // <http://litgazeta.com.ua/interviews/mykola-nevrljy-ukrayina-mij-bil-i-radist/>. – Дата звернення : 09.08.2016.

8. Неврлий М. Я ніколи не працював для нагород / Микола Неврлий : [електронний ресурс] / Неврлий Микола // <http://litgazeta.com.ua/interviews/mykola-nevrljy-ya-nikoly-ne-pratsyuvav-dlya-nagorod/>. – Дата звернення : 09.08.2016.

9. Неврлий М. Іван Франко й державність [Текст] / М.Неврлий //Літ. Україна. – 2006. – 15 черв.. – с.1; 7; Неврлий М. Іван Франко і словаки / М. Неврлий ; пер. І. Ванса. Слово і час. – 2005.–№5– С.28-38; Nevrlý, Mikuláš: Ivan Franko a Slováci / Mikuláš Nevrlý // Slavica Slovaca, 2007, roč. 42, č. 1, s. 58-65; Nevrlý, Mikuláš: Viedenské aktivity Ivana Franka / Mikuláš Nevrlý // Slavica Slovaca, 2007, roč. 42, č. 2, s. 141-146;; Nevrlý, Mikuláš: Vedecká konferencia k130. v úročiu Ivana Franka / Mikuláš Nevrlý // Slavica Slovaca, 1987, roč. 22, č. 2, s. 218-219.

10. Неврлий М. Минуле й сучасне : збірник слов'язознавчих праць / М. Я. Неврлий ; передм.: І Дзюба. – К. : Смолоскип, 2009. – 953 с.

11. Неврлий М. Осучаснення міфів у творчості Івана Франка / Микола Неврлий // Проскурів. – 2011, 28 липня.– С.14; Цю ж статтю також надруковано в журналі «Дукля». – 2011. – №3. – С.60-61.

12. Неврлий М. Розум і Серце України / Микола Неврлий // Літературна Україна. – 2016, 7 квітня. – С. 3.

13. Нитченко Д. Листи письменників: Збірник другий [Наук. ред. Олександр Астаф'єв] / Дмитро Нитченко. – Мельбурн ; Ніжин : Просвіта, 1998. – 268 с.

14. Пахльовська О. Українсько-італійські літературні зв'язки XV-XX ст. / О. Є.-Я. Пахльовська. – К.: Наукова думка, 1990. – 216 с.

15. Стадиченко В. Мандрівник за знаннями / Володимир Стадиченко [електронний ресурс] // <http://www.experts.in.ua/inform/smi/detail.php?ID=23975>. – Дата звернення : 12.08.2016.

16. Франко-Ключко А. Це була моя вчителька / Анна Франко-Ключко // Наше життя. –1957. – №3. – С.5-6.

17. Daniš M. Ivan Franko: život a dílo (1856-1916) / Daniš, Miroslav; Nevrlý, Mikuláš. – Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2009.– 334 s.

18. Nevrlý M. Encyklopédia ukrajinskej literatúry a kultúry / Mikuláš Nevrlý.–Sladkovichovo: Vysoká škola Danubius, 2014. – 478 c.

References:

1. Antonych B.-I. Persteni molodosti: Do 30-littya vid smerti poeta (1909-1937) [Pidhot. tekstiv, uporyad., prymit. ta krytych.-biohraf. narys M.Nevrli]. – Pryashiv: Slovats'ke pedahohichne vydavnytstvo v Bratislavi, Viddil ukrayins'koyi literatury v Pryashevi, 1966. – 371 s.

2. Hnatyuk M. Nove prochytannya I. Franka slovatskymy literaturoznavtsiamy / M. Hnatyuk, V. Motornyi // Komparatyvni doslidzhennya slovianskykh mov i literatur: Pamiati akademika Leonida Bulakhovskoho : Zb. nauk. prats. – Vypusk 16. – K., 2011. – S. 366-370.

3. Zhulynskiy M. Velych trudiv i dnev maystra [elektronnyy resurs]. – <http://incognita.day.kiev.ua/velich-trudiv-i-dniv-majstra.html>. – Data zvernennia 14.08.2016.

4. Malish P. Knyaz slova. Literaturnyi portret I. Franka. – Khmelnytskyi: Vydavets FOP Tsyupak A.A., 2016. – 32 s.

5. Mushynka M. Rik Ivana Franka ta 100-richchya doslidnyka yoho tvorchosti – Mykoly Nevrlaha [elektronnyy resurs]. – <http://www.ukrajinci.sk/lutyj.html>. – Data zvernennya 09.08.2016.

6. Nevrlý M. Try fazy ukraïns'koho futuryzmu / Mykulash Nevrlý // Slavica Slovaca, 1969, roč. 4, č. 4, s. 344-355; Sytnyk M. Katam naperekir. Poeziyi, proza, spohady / Upor. M. Nevrlyy, H. Bulakh / Mykhaylo Sytnyk. – K.: Vyd-vo im. Oleny Telihy, 1998. – 448 s.; Sytnyk M. Vid sertsya. Virshi / Upor. M. Nevrlyy, H. Bulakh / Mykhaylo Sytnyk. – K.: VTs «Prosvita», 2004. – 120 s.; Nevrlyy M. Slovatska ukrayinistyka v 2000-2005 rr. / M. Nevrlyy, M. Roman // Duklya. – 2006. – #2. – S. 33-39; Nevrlý, Mikuláš: Národná špecifita ukrajinskej modernej poézie // Slavica Slovaca, 1967, roč. 2, č. 3, s. 255-258.

7. Nevrlyy M. «Ukrayina – mii bil i radist» / Mykola Nevrlý : [elektronnyy resurs]. – <http://litgazeta.com.ua/interviews/mykola-nevrlyy-ukrayina-mij-bil-i-radist>. – Data zvernennya : 09.08.2016.

8. Nevrlý M. Ya nikoly ne pratsyuvav dlia nahorod / Mykola Nevrlyy : [elektronnyy resurs]. – <http://litgazeta.com.ua/interviews/mykola-nevrlyy-ya-nikoly-ne-pratsyuvav-dlya-nagorod/>. – Data zvernennya : 09.08.2016.

9. Nevrlyy M. Ivan Franko y derzhavnist' [Tekst] / M.Nevrlyy //Lit. Ukrayina. – 2006. – 15 cherv.. – s.1; 7; Nevrlyy M. Ivan Franko i slovaky / M. Nevrlyy ; per. I. Vansa. Slovo i chas. – 2005.–#5– S.28-38; Nevrlý, Mikuláš: Ivan Franko a Slováci / Mikuláš Nevrlý // Slavica Slovaca, 2007, roč. 42, č. 1, s. 58-65; Nevrlý, Mikuláš: Viedenské aktivity Ivana Franka / Mikuláš Nevrlý // Slavica Slovaca, 2007, roč. 42, č. 2, s. 141-146;; Nevrlý,

Mikuláš: Vedecká konferencia k130. v ýročiu Ivana Franka / Mikuláš Nevrlý // Slavica Slovaca, 1987, roč. 22, č. 2, s. 218-219.

10. Nevrlý M. Mynule y suchasne : zbirnyk slov"yanoznavchykh prats'; peredm.: I Dzyuba. – K. : Smoloskyp, 2009. – 953 s.

11. Nevrlý M. Osuchasnennya mifiv u tvorchosti Ivana Franka // Proskuriv. – 2011, 28 lypnya.– S.14.

12. Nevrlý M. Rozum i Sertse Ukrayiny / Mykola Nevrlý // Literaturna Ukrayina. – 2016, 7 kvitnya. – S. 3.

13. Nytchenko D. Lysty pys'mennykiv: Zbirnyk druhyy [Nauk. red. Oleksandr Astafyev] / Dmytro Nytchenko. – Melburn ; Nizhyn : Prosvita, 1998. – 268 s.

14. Pakhlovska O. Ukrayinsko-italiyski literaturni zv"yazky KhV-KhKh st. / O. Ye.-Ya. Pakhlovska. – K.: Naukova dumka, 1990. – 216 s.

15. Stadychenko V. Mandrivnyk za znannyamy [elektronnyy resurs]. – // <http://www.experts.in.ua/inform/smi/detail.php?ID=23975>.

16. Franko-Kliuchko A. Tse bula moya vchytelka / Anna Franko-Klyuchko // Nashe zhyttya. –1957. – №3. – S.5-6.

17. Daniš M. Ivan Franko: život a dílo (1856-1916) / Daniš, Miroslav; Nevrlý, Mikuláš. – Prešov: Vydavatelstvo Michala Vaška, 2009.– 334 s.

18. Nevrlý M. Encyklopédia ukrajinskej literatúry a kultúry / Mikuláš Nevrlý. – Sladkovichovo: Vysoká škola Danubius, 2014. – 478 s.

Summary

Vitalii Matsko

Franko Studying Discourse in Scientific Researches of Mikuláš Nevrlý

The article analyzes the literary discourse of the modern philologist, academician of the NAS of Ukraine Mikuláš (Mykola) Nevrlý and his contribution to the development of Ukrainian literature of the second half of the XX – beginning of the XXI century. It is proved that for more than 60 years of tireless research and creative work of M. Y. Nevrlý from Bratislava he is the author of thousands of articles, reviews, dozens of monographs, scientific researches about Czech-Ukrainian, Ukrainian-Slovak literary relations, the authoritative scholar and popularizer of the history of Ukrainian literature. Creative individuality of the celebrant is inherent versatility, the polyphonic nature of the problems being addressed, and bright Ukrainian flavor shines clearly in the mainstream of contemporary Slavic studies.

Key words: *comparative studies, Slavic studies, addressee, addresser, literary discourse, Franko researcher.*

Дата надходження статті: «29» вересня 2016 р.

Дата прийняття до друку: «13» жовтня 2016 р.